

MUZEJSKI
GRAD
ILOKA

Marko Kevo

Muzejski misteriji

Ilok, 2019.

Pokrovitelj: MINISTARSTVO KULTURE HRVATSKE

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
GRAD ILOK

Nakladnik: MUZEJ GRADA ILOKA

Za nakladnika: MAJA BARIĆ

Autor i urednik: MARKO KEVO

Ilustracije: JELENA BRANDT

Dizajn i tisk: ZEBRA, VINKOVCI

Naklada: 370 primjerak

ISBN: 978-953-8072-23-9

ILOK, 2019.

Zbog iznimnog strateškog položaja, na sjevernim padinama Fruške gore i današnjem prostoru grada Iloka trag naseljavanja čovjeka postoji od mlađeg kamenog doba, no moderna povijest Iloka oblikovala se u srednjem vijeku kada je postao utvrđeno sjedište nekoliko plemićkih obitelji.

Iz tog vremena potječu današnji obrisi stare jezgre grada, no kroz povijest su mnogi objekti i dijelovi gradskog središta mijenjali oblik, namjenu i vlasnika. Šetnjom kroz stari dio Iloka, upoznat će te se s mnogim neispričanim pričama i zanimljivostima o iločkoj utvrdi i njezinim građevinama.

Ono što čini Ilok utvrdom jesu zidine, koje su građene najvećim dijelom kroz 14. i 15. stoljeće. Značajne zasluge za njihovu izgradnju imala je obitelj Iločki. Druga polovica 15. stoljeća vrijeme je kada je Ilok proživljavao zlatno doba, a Nikola iz obitelji Iločki nosio titulu kralja Bosne.

Pronađi u stalnom postavu muzeja i zapiši zašto se vrijeme vladavine Nikole Iločkog naziva zlatno doba.

U vrijeme kada su sagrađene, iločke zidine opasivale su grad duljinom od 1500 m. Znate li kolika je duljina zidina danas ostala očuvana? Pronjuškaj po muzeju i Nikola Iločki će ti pomoći pronaći točan odgovor.

S kojim se gradom na jadranskoj obali Ilok uspoređuje zbog položaja i izgleda?

Na zapadnom dijelu utvrde, Nikola Iločki sagradio je dvor kojim bi se, zbog svoje veličine i značaja, svaki vladar mogao ponositi. U dvokatnom dvoru nalazile su se bogato oslikane raskošne dvorane te „najljepši prozori“ u ovom dijelu Europe.

Na kojem se katu nalaze „najljepši prozori“ te u obliku čega su građeni?

Znate li da je Nikola na svome dvoru imao i knjižnicu, što je u njegovo doba bila velika rijetkost. Osim toga, u srednjem vijeku mnogo Iločana studira na prestižnim europskim sveučilištima. To pokazuje da je Ilok bio kulturni i obrazovni centar.

U muzeju se danas čuva najstarija knjiga, a tvoj je zadatak pronaći kako se ona zove i kada je nastala.

Današnji hrvatski novac naziva se kuna, no jeste li znali da je i Nikola Iločki kovao vlastiti novac.

Pronađi ime Nikolina novca te ga pokušaj što vjernije nacrtati.

4

Nikolin dvor je nakon smrti sina Lovre i osmanske vladavine ostao zapušten, a krajem 17. stoljeća u vlasništvo ga je dobila nova obitelj - Odescalchi. Sljedećih dvjesto godina, izmjenjivali su se nasljednici nadograđujući i pregrađujući palaču po svojoj želji.

Prošetaj muzejom i izbaci uljeza.
Koje od ovih imena nije ime vlasnika palače iz obitelji Odescalchi?

- a) Inocent
- b) Maksimiljan
- c) Livio
- d) Francesco

5

Obitelj Odescalchi nije stalno boravila u Iloku, no redovito su ga posjećivali tijekom godine.

U izložbenom dijelu koji prikazuje obiteljsku povijest otkrivaju ti se odgovori čime se obitelj Odescalchi bavila u Iloku.

Napiši barem tri aktivnosti te nacrtaj po želji jednu od njih.

Unutar utvrde, nalazilo se još nekoliko građevina u vlasništvu Odescalchijevih.

Jeste li znali da je u zgradici Dječjeg vrtića „Crvenkapica“ Ilok, sagrađenoj početkom 19. stoljeća, nekoć bila smještena šumska uprava kneza Inocenta II. Odescalchija, tzv. šumarija. U dvorištu šumarskog ureda nalazili su se vrtovi koje su obrađivali dvorski kočjaši.

Nakon Drugog svjetskog rata, koristila se kao hotel, tj. Prenoćište Park, u kojem su bile smještene spavaće sobe, točionica alkoholnih i bezalkoholnih pića, skladište razne robe i materijala kao i pogon sodare i takvo je djelovalo do 1969. godine.

Zgrada škole

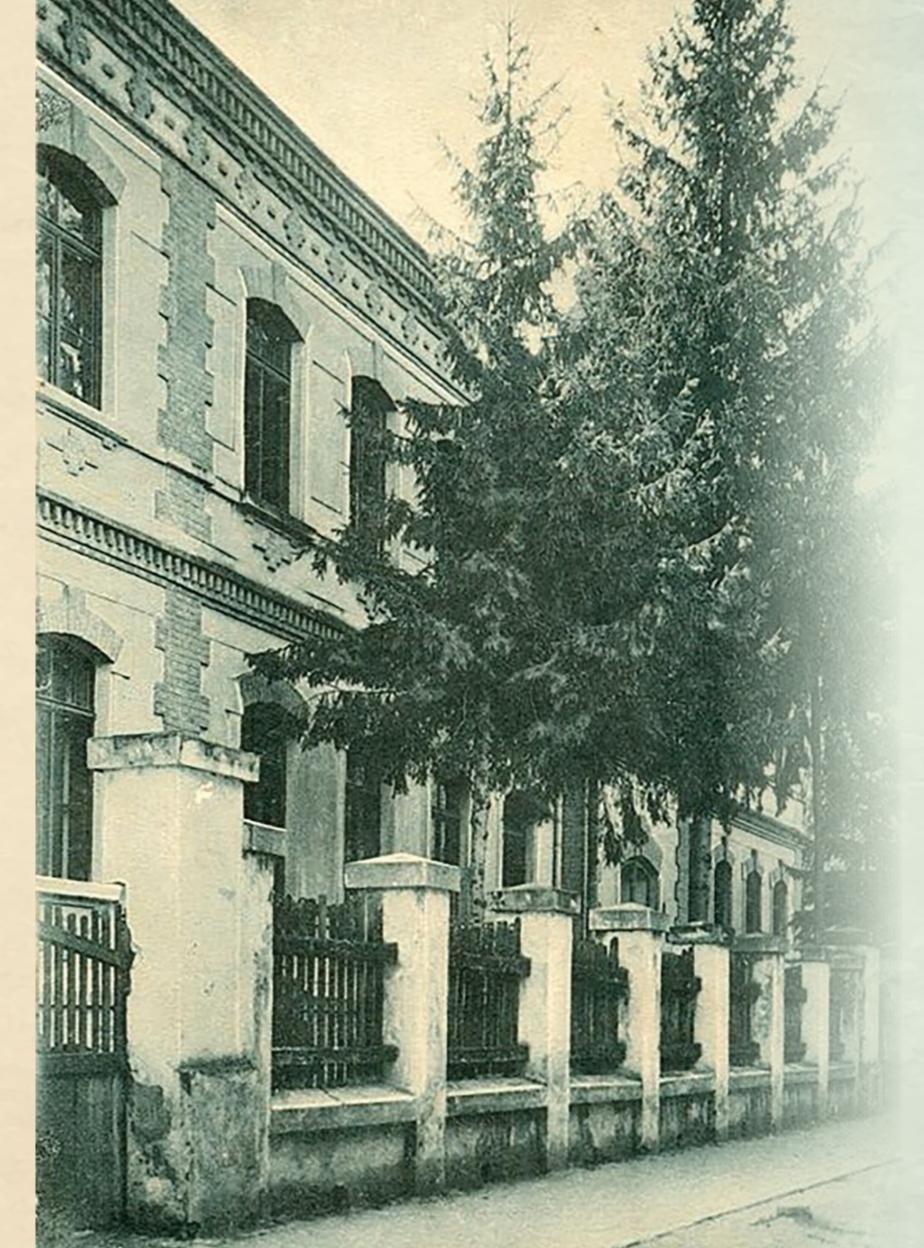
Knez Odescalchi je poklonio zemljište na kojem su sagrađene dvije školske prostorije i dva stana za učitelje. Kako su potrebe škole i učenika rasle, tako je rasla potreba za većom školom.

Škola je kroz povijest u nekoliko navrata imala drugačiju namjenu. Otkrij i zapiši za što je još služila osim nastave.

Tako je 1895. započela gradnja današnje zgrade škole, a završena godinu dana kasnije.

Za novu školu, koja je imala četiri učionice i zbornicu, nabavljen je namještaj, ormari, slike, učila, globus.

Jeste li znali da je knez Odescalchi od 1896. oblačio 12 siromašnih i dobrih po učenju učenika zimskom odjećom, dok je Marko Šamšalović poklanjao knjige koje su dijelili kao nagradu odličnim učenicima.

U dvorištu škole nalazili su se stanovi dvorskih kočijaša te dvorskih sluga. Nakon Drugog svjetskog rata nalazila se u njezinom prizemlju školska stolarska radionica, a na katu dvořišne kule atelje škole.

Nabroji barem trojicu poznatih Iločana koji su pohađali osnovnu školu u Iloku.

Kurija Brnjaković

Unutar iločkih zidina, još jedna plemićka obitelj imala je svoj posjed – Brnjakovići, koji nakon oslobođenja od Osmanlija krajem 17. stoljeća dolaze u Ilok i kurija tada postaje njihovo vlasništvo. Građena je u baroknom stilu, a u vlasništvu je Brnjakovića do početka 19. stoljeća, kada je obitelj po muškoj

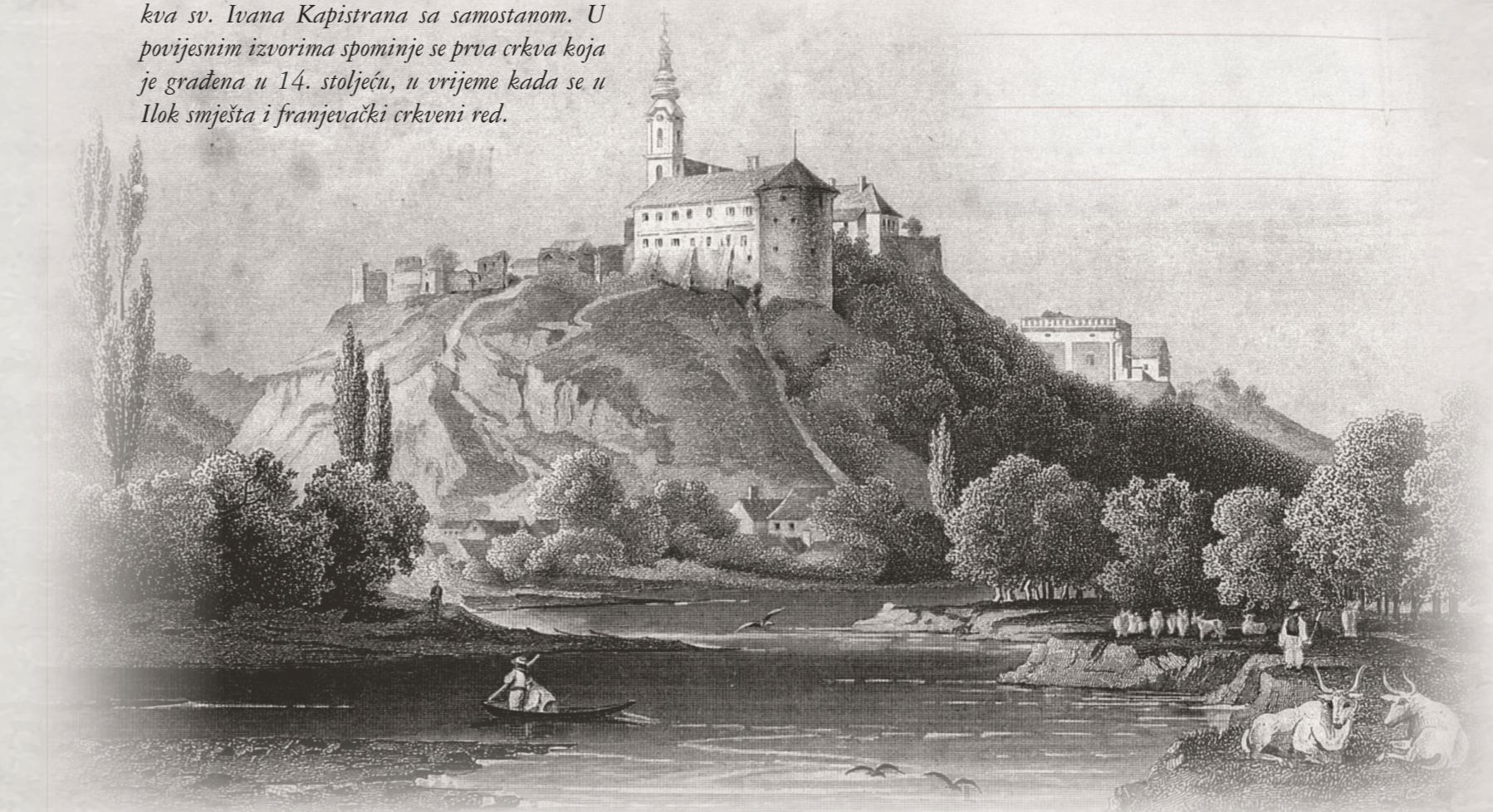
liniji izumrla. Nakon toga je prešla u ruke obitelji Odescalchi koji su u nju smjestili sud. Uz kuriju je nekoć stajala prizemna zgrada služeći kao sudski zatvor, a dvorište posjeda bilo je ogradieno zidom i ulaznim vratima. Od 1952. godine u Kuriji je smješten novoosnovani Muzej grada Iloka, koji se 1969. preselio u Palaču Odescalchi.

Dobro promotri stalni postava na drugom katu i pronađi koji se sport igrao u dvorištu Kurije Brnjaković prije 100 godina.

Crkva sv. Ivana Kapistrana

Na istočnoj strani iločke utvrde smještena je crkva sv. Ivana Kapistrana sa samostanom. U povijesnim izvorima spominje se prva crkva koja je građena u 14. stoljeću, u vrijeme kada se u Ilok smješta i franjevački crkveni red.

Pronađi podatak kome je crkva iz 14. stoljeća bila posvećena.

U 15. stoljeću u franjevačkom samostanu umire Ivan Kapistran, franjevac, veliki čovjek, misionar te borac protiv Osmanlija. Za života ga je narod smatrao svetim s obzirom na svoj život i poslanje. Nikola Iločki, vidjevši kolone hodočasnika na grob Ivana Kapistrana, nadogradio je crkvu u današnjoj veličini te ona postaje hodočasničko mjesto.

Jeste li znali da zvonjava crkvenih zvona u podne odaje čast Ivanu Kapistranu zbog svoje velike uloge u obrani Beograda od Osmanlija 1456. godine. Proglašen je svetim zbog mnogih čudesa ozdravljenja koja su se događala njemu u zagovor, a od 1700. iločka crkva posvećena je njemu i nosi njegovo ime.

Za današnji izgled crkve sv. Ivana Kapistrana zaslужan je arhitekt Herman Bollé koji ju je od 1907. do 1914. obnovio i modernizirao. Svojim stilom gradnje, preuređio ju je i izmijenio tako da je imao velikih protivnika jer je zametnuo najveći dio stare gotičke crkve. Danas je crkva sv. Ivana Kapistrana jedan od najprepoznatljivijih simbola Iloka.

U многим pisanim spomenicima navodi se da se u Ilok u 15. stoljeću nalazilo pet crkava i dva samostana. Najveća od njih bila je crkva sv. Petra i Pavla. U istraživanjima su otkriveni njezini temelji koji pokazuju da je bila u tri najveće crkve u tadašnjoj Hrvatskoj.

Kako se nazivaju stručnjaci koji se bave iskopavanjima i istraživanjima nalaza zakopanih duboko u zemlju?

- a) detektivi
- b) povjesničari
- c) arheolozi
- d) policajci

Jeste li znali da je u vrijeme vladavine Osmanlija, crkva sv. Petra i Pavla pretvorena u džamiju sultana Sulejmana – mjesto molitve muslimana.

Jedini izvorno očuvani spomenici osmanske prisutnosti u kontinentalnoj Hrvatskoj nalaze se u Ilok. Ispred palače Odescalchi nalazi se turbe – grobno mjesto osmanskog velikodostojnika. Uz njega se nalazila i džamija Mehmed-age te groblje.

Nemamo sačuvane zapise kako je džamija izgledala, no stručnjaci mogu rekonstruirati njezin izgled.

Postani i ti stručnjak, rekonstruiraj te nacrtaj kako je džamija Mehmed-age mogla izgledati.

Na ulazu u gradski park postojala je u srednjem vijeku obrambena četvrtasta kula koja je dolaskom Osmanlija pretvorena u hamam – osmansko kupalište. Na zidovima je bilo ukrašeno cvjetnim motivima i arabeskama.

Za one koji žele znati više:

Sastoja se od pet dijelova, a danas su očuvane dvije prostorije: mejdan – veća prostorija koja je služila za pripremu kupanja, odnosno odmor nakon kupanja te čenifa – manja prostorija upotrebljavana kao zahod. U arheološkim istraživanjima pronađeni su sustavi za grijanje prostorija i zidova hamama.

Odgovori na pitanja

- Dužina zidina danas ocuvana: oko 900 m
Ilok se zbrog polozaja i izgleda usporedjuje s Dubrovnikom – „Dubrovnik sjevera“
„Najlepši prozor“ nalaze se na drugom katu muzeja i obliku su križa.
Najstarija knjiga nosi naziv Homilia iz 1554. godine
Novac Nikole Iločkog – srebrni denar
b) Maksimilijan i d) Francesco Lov, proizvodnja vina, uzgoj konja.
Škola je još služila i kao vojna bolnica za ranjene vojnike.
Poznati Iločani koji su počudili školu u Iloku: Jullije Benešić, Mladen Barbarić,
Ante Benešić, Jelka Benešić, Josip Mestrivac i drugi.
Tenuis.
Crkva je prvočno bila posvećena Blaženoj Djevici Mariji.
- c) arheolozi.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

GIGRADEJA
ILLOKA

ISBN: 978-953-8072-23-9

9 789538 072239